

EUROPEJSKI TRYBUNAŁ PRAW CZŁOWIEKA
CZWARTA SEKCJA

SPRAWA CIBOREK przeciwko POLSCE¹

(SKARGA nr 52037/99)

WYROK – 4 listopada 2003 r.

W sprawie Ciborek przeciwko Polsce,
Europejski Trybunał Praw Człowieka (Czwarta Izba), zasiadając jako Izba
złożona z następujących sędziów:

Sir Nicolas BRATZA, *przewodniczący*,

Pan M. PELLONPÄÄ,

Pani V. STRÁŽNICKÁ,

Pan R. MARUSTE,

Pan S. PAVLOVSKI,

Pan L. GARLICKI,

Pan J. BORREGO BORREGO, *sędziowie*

oraz Pani F. ELEN-PASSOS, *zastępca Kanclerza Sekcji*,

obradując na posiedzeniu zamkniętym 14 października 2003 r.,
wydaje następujący wyrok, który został przyjęty w tym dniu:

POSTĘPOWANIE

1. Sprawa wywodzi się ze skargi (nr 52037/99) wniesionej 5 grudnia 1998 r.
przeciwko Rzeczypospolitej Polskiej do Trybunału na podstawie artykułu 34
Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności
(„Konwencja”), przez obywatelkę polską, panią Monikę Ciborek („skarżąca”).

2. Rząd Polski („Rząd”) reprezentowany był przez pełnomocnika, pana
K. Drzewickiego z Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

¹ Wyrok stanie się prawomocny zgodnie z warunkami określonymi w artykule 44 § 2
Konwencji. Wyrok ten może podlegać korekcie wydawniczej.

3. 4 grudnia 2001 r. Czwarta Sekcja zdecydowała zakomunikować skargę Rządowi. Na podstawie artykułu 29 § 3 Konwencji, postanowiła zbadać meritum sprawy w tym samym czasie co jej dopuszczalność.

FAKTY

4. Skarżąca urodziła się w 1953 r. i mieszka w Nowogardzie, w Polsce.

1. Postępowanie dotyczące czynszu

5. Skarżąca była współwłaścicielką nieruchomości. 15 stycznia 1988 r. wytoczyła przed Sądem Rejonowym w Goleniowie powództwo przeciwko pozostałym współwłaścicielom o zaległy czynsz i wydanie pewnych rzeczy znajdujących się na tej nieruchomości.

6. 30 czerwca 1992 r. sąd wydał wyrok, w którym oddalił powództwo.

7. 9 marca 1993 r. Sąd Wojewódzki w Szczecinie oddalił apelację skarżącej od powyższego wyroku.

8. 12 maja 1993 r. skarżąca wniosła skargę o wznowienie postępowania, podnosząc, że nie zawiadomiono jej o terminie rozprawy apelacyjnej.

9. 16 września 1993 r. sąd wojewódzki uchylił wyrok z 9 marca 1993 r. i część wyroku sądu rejonowego. Przekazał część sprawy dotyczącą czynszu do ponownego rozpoznania.

10. 24 listopada 1994 r. Sąd Rejonowy wezwał skarżącą do sprecyzowania roszczenia. 16 lutego 1995 r. sąd, po otrzymaniu odpowiedzi skarżącej, wezwał ją ponownie do sprecyzowania [roszczenia].

11. 28 marca 1995 r. sprawa została przekazana do Sądu Wojewódzkiego w Szczecinie, który był właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji.

12. 31 października 1995 r. odbyła się rozprawa. Skarżąca wycofała pozew przeciwko jednemu ze współwłaścicieli i zgłosiła roszczenie przeciwko Urzędowi Rejonowemu w Goleniowie, który był również współwłaścicielem spornej nieruchomości.

13. 5 września 1996 r. odbyła się rozprawa. Tego samego dnia sąd wezwał Urząd Rejonowy w Goleniowie do udziału w postępowaniu jako pozwany.

14. 18 lipca 1997 r. sąd zawiesił postępowanie z uwagi na brak w wyznaczonym terminie sprecyzowanych roszczeń ze strony skarżącej. Skarżąca nie wniosła zażalenia na to postanowienie.

15. 8 sierpnia 1997 r. skarżąca złożyła wniosek o zmianę adwokata z urzędu.

16. 17 maja 1999 r. adwokat skarżącej zwrócił się do sądu o podjęcie postępowania. 26 maja 1999 r. sąd wezwał skarżącą do sprecyzowania roszczeń i wskazania pozwanego. Skarżąca utrzymywała, że to zarządzenie nie zostało jej doręczone. Oświadczyła, że nie była w stanie wykonać zarządzenia sądu ze względu na trudności w oszacowaniu wartości mienia, którego wydania dochodziła.

17. Do 28 sierpnia 2003 r. sąd nie podjął postępowania.

2. Postępowanie dotyczące zniesienia współwłasności

18. 6 czerwca 1991 r. skarżąca złożyła w Sądzie Rejonowym w Goleniowie pozew, w którym domagała się zniesienia współwłasności nieruchomości.

19. 17 grudnia 1993 r. i 12 stycznia 1994 r. sąd przeprowadził rozprawy.

20. W marcu 1994 r. została sporządzona opinia biegłego sądowego.

21. Rząd podniósł, że 22 marca 1994 r. skarżąca zakwestionowała powyższą opinię i zmieniła pozew. Skarżąca oświadczyła, że nigdy nie kwestionowała tej opinii i że zmiana jej roszczenia nastąpiła wyłącznie na skutek wniosków zawartych w opinii biegłego.

22. 19 kwietnia 1995 r. jak również 12 czerwca i 17 lipca 1996 r. odbyły się rozprawy. W czerwcu 1996 r. skarżąca zmieniła pozew.

23. 12 listopada 1996 r. sąd zwolnił uczestników postępowania od kosztów związanych ze sporządzeniem opinii biegłego. Zarządził również sporządzenie opinii biegłego.

24. W 1997 r. biegły zaproponował dwa projekty podziału nieruchomości. Skarżąca wniosowała o skorygowanie tych projektów. Urząd Rejonowy w Goleniowie, będąc jednym ze współwłaścicieli spornej nieruchomości, nie zgodził się z poprawkami zaproponowanymi przez skarżącą.

25. 17 listopada 1997 r. sąd wydał postanowienie w sprawie wynagrodzenia dla biegłego. W lutym 1998 r. postanowienie zostało zmienione.

26. 20 maja i 30 listopada 1998 r. odbyły się rozprawy.

27. 10 grudnia 1998 r. sąd zarządził sporządzenie opinii biegłego.

28. 10 lutego 1999 r. sąd przyznał biegłemu wynagrodzenie za sporządzenie opinii biegłego. Skarżąca wniosła zażalenie na to postanowienie. W odpowiedzi na zapytanie sądu oświadczyła, iż jej zamiarem było zakwestionowanie tej opinii.

29. 30 kwietnia i 17 maja 1999 r. sąd przeprowadził rozprawy.

30. 24 maja 1999 r. skarżąca wniosła o wyłączenie biegłego z udziału w postępowaniu. 12 lipca 1999 r. sąd oddalił jej wniosek. 19 sierpnia 1999 r. sąd odrzucił zażalenie skarżącej na to postanowienie.

31. 9 lutego i 10 kwietnia 2000 r. odbyły się rozprawy. Sąd zarządził sporządzenie kolejnej opinii biegłego. We wrześniu biegły poinformował sąd, że ze względu na znaczne obciążenie pracą nie jest w stanie sporządzić opinii.

32. 30 listopada 2000 r. sąd wyznaczył kolejnego biegłego do sporządzenia tej opinii. Biegły przedłożył opinię w lutym 2001 r., a załącznik do niej w czerwcu 2001 r. Skarżąca podniosła, że kopia opinii biegłego została jej doręczona 24 lipca 2001 r. Następnie zakwestionowała opinię.

33. Rozprawa wyznaczona na 26 listopada 2001 r. została odroczone z względu na nieobecność biegłego.

34. 17 grudnia 2001 r. skarżąca zmieniła roszczenie.

35. 19 grudnia 2001 r. i 11 stycznia 2002 r. odbyły się rozprawy.

36. 13 lutego 2002 r. sąd wydał wyrok. Skarżąca wniosła apelację.

37. 21 stycznia 2003 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie oddalił apelację skarżącej.

PRAWO

I. DOMNIEMANE NARUSZENIE ARTYKUŁU 6 § 1 KONWENCJI

38. Skarżąca skarżyła się, że długość postępowania w jej sprawie przekroczyła rozsądny termin w rozumieniu artykułu 6 § 1 Konwencji, który we właściwej części stwierdza:

„Każdy ma prawo do ... rozpatrzenia jego sprawy w rozsądnym terminie przez ... sąd ... przy rozstrzygnięciu o jego prawach i obowiązkach o charakterze cywilnym ...”.

39. Rząd zakwestionował tę opinię.

40. Trybunał przypomina, że rozsądna długość postępowania musi być oceniana w świetle okoliczności danej sprawy oraz z uwzględnieniem kryteriów wypracowanych w orzecznictwie Trybunału, w szczególności, stopnia zawiłości sprawy, postępowania skarżącego oraz właściwych władz, a także wagi postępowania dla skarżącego (zobacz, między innymi, wyrok w sprawie *Frydlander przeciwko Francji* [GC], nr 30979/96, § 43, ECHR 2000-VII).

A. Postępowanie dotyczące czynszu

41. Okres podlegający rozpatrzeniu rozpoczął się dopiero 1 maja 1993 r., kiedy weszła w życie deklaracja Polski uznająca prawo do skargi indywidualnej. Jednakże, w celu oceny, czy długość przedmiotowego postępowania po tej dacie była rozsądna, należy wziąć pod uwagę stan sprawy w tym dniu (zobacz, między innymi, wyrok w sprawie *Humen przeciwko Polsce* [GC], nr 26614/95, § 59, z 15 października 1999 r., niepublikowany).

Trybunał odnotowuje, że postępowanie zostało wszczęte 15 stycznia 1988 r. Trwa ono zatem już 15 lat i 9 miesięcy, z czego 10 lat, 5 miesięcy i 14 dni podlega pod jurysdykcję Trybunału *ratione temporis*.

1. Dopuszczalność

42. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Odnotowuje ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnych innych przyczyn. Trybunał uznaje zatem skargę za dopuszczalną.

2. Przedmiot sprawy

1. Oświadczenia stron

43. Rząd wyraził opinię, że skoro skarżąca nie sprecyzowała swych roszczeń oraz nie spełniła określonych wymogów proceduralnych, organy krajowe nie mogą ponosić odpowiedzialności za opóźnienie w rozpatrywaniu sprawy.

44. Skarżąca podniosła, że w trakcie postępowania była reprezentowana przez adwokata z urzędu, z którym konsultowała wszystkie dokumenty, które zamierzała przedłożyć w sądzie.

Skarżąca przyznała, że miała trudności ze sprecyzowaniem żądanej kwoty odszkodowania, ale było to spowodowane głównie faktem, że nie miała dostępu do spornej nieruchomości i nie była w stanie oszacować szkody. Zauważyła ponadto, że adwokaci z urzędu wyznaczeni dla niej nie byli w stanie reprezentować jej, gdyż sąd nie wyznaczył żadnych rozpraw. Sąd odrzucił jej wniosek o podjęcie postępowania.

2. Ocena Trybunału

45. Trybunał uważa, że sprawa była do pewnego stopnia skomplikowana.

46. Odnotowuje, że zachowanie skarżącej przyczyniło się do przedłużenia postępowania, w szczególności, z uwagi na niesprecyzowanie przez nią roszczenia. Ta okoliczność opóźniła postępowanie pod koniec 1994 r. i na początku 1995 r. Skarżąca pozwała ponadto dodatkowy podmiot w 1995 r. Trybunał stwierdza, że od 18 lipca 1997 r. postępowanie było zawieszane z przyczyn leżących wyłącznie po stronie skarżącej.

47. Trybunał nie jest przekonany, że powyższy fakt może w całości uwolnić organy krajowe od odpowiedzialności za długość postępowania. Zgadza się jednakże z Rządem, że główna odpowiedzialność za opóźnienie postępowania leży po stronie skarżącej.

48. Trybunał uznaje zatem, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

B. Postępowanie dotyczące zniesienia współwłasności

49. Trybunał odnotowuje, że przedmiotowe postępowanie zostało wszczęte 6 czerwca 1991 r. a zakończyło się 21 stycznia 2003 r. Trwało zatem 11 lat, 7 miesięcy i 15 dni, z czego 9 lat, 8 miesięcy i 20 dni podlega pod jurysdykcję Trybunału *ratione temporis*.

1. Dopuszczalność

50. Trybunał zauważa, że skarga nie jest w sposób oczywisty nieuzasadniona w rozumieniu artykułu 35 § 3 Konwencji. Odnotowuje ponadto, że nie jest ona niedopuszczalna z żadnych innych przyczyn. W konsekwencji skargę należy uznać za dopuszczalną.

2. Przedmiot sprawy

1. Oświadczenia stron

51. Rząd uznał, że sprawa była skomplikowana. Zauważył, że co najmniej 6 opinii biegłych i wizja lokalna spornej nieruchomości musiały być zarządzane. Rząd zauważył, że zmienianie roszczeń przez skarżącą również skomplikowało sprawę.

Rząd wyraził opinię, że skarżąca znacząco przyczyniła się do przedłużenia postępowania. Kwestionowała wszystkie opinie biegłych oraz udział biegłego w postępowaniu. Skarżąca zmieniała również często roszczenie. Rząd oświadczył, że jej postępowanie ujawniało cechy piniacze. Odniósł się do kwestionowania przez nią postanowienia dotyczącego wynagrodzenia dla biegłego, które następnie zmieniała w kwestionowanie opinii biegłego.

Rząd był zdania, że sądy krajowe wyznaczały rozprawy w regularnych odstępach czasu.

52. Skarżąca podniosła, że jedynie dwukrotnie, w marcu 1994 r. i grudniu 2001 r., zmieniała roszczenie. Wszystkie pozostałe jej wnioski dotyczyły sposobu, w jaki chciała, by dokonano podziału nieruchomości, jako że uważała, że propozycje pozwanego uczyniłyby jej działkę bezużyteczną.

2. Ocena Trybunału

53. Trybunał zgadza się, że sprawa była w pewnym stopniu skomplikowana.

54. Nie dostrzega żadnych przesłanek, by uznać zachowanie skarżącej za piniacze. Trybunał uznaje jednakże, że skarżąca powinna być świadoma, że niektóre z jej wniosków mogły prowadzić do przedłużenia postępowania, czego konsekwencje będzie musiała ponieść (patrz *Malicka-Wąsowska przeciwko Polsce* (dec.), nr 4141/98, z 5 kwietnia 2001 r.).

55. W odniesieniu do postępowania organów krajowych Trybunał dostrzega, że sąd rejonowy nie dokonywał żadnych czynności w okresach: pomiędzy 12 stycznia 1994 r. a 19 kwietnia 1995 r., pomiędzy 19 kwietnia 1995 r. a 12 czerwca 1996 r., pomiędzy 12 grudnia 1996 r. a 17 listopada 1997 r., jak również pomiędzy 19 sierpnia 1999 r. a 9 lutego 2000 r. Trybunał bierze ponadto pod uwagę okres pomiędzy 28 kwietnia 2000 r. a 29 czerwca 2001 r., kiedy sporządzenie opinii biegłego było opóźnione z przyczyn leżących po stronie biegłych. Trybunał przypomina, że główna odpowiedzialność za zwłokę spowodowaną w związku z opiniami biegłych obciąża ostatecznie państwo (patrz wyrok *Capuano przeciwko Włochom* z 25 czerwca 1987 r., Seria A nr 119, str. 14, § 32).

56. Powyższe względy są wystarczające, by pozwolić Trybunałowi uznać, iż sprawa skarżącej nie została rozpatrzona w rozsądnym terminie. Tym samym doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji.

II. ZASTOSOWANIE ARTYKUŁU 41 KONWENCJI

57. Artykuł 41 Konwencji stwierdza:

„Jeżeli Trybunał stwierdzi, że nastąpiło naruszenie Konwencji lub jej Protokołów, oraz jeśli prawo wewnętrzne zainteresowanej Wysokiej Układającej się Strony pozwala tylko na częściowe usunięcie konsekwencji tego naruszenia, Trybunał orzeka, gdy zachodzi potrzeba, słuszne zadośćuczynienie pokrzywdzonej stronie.”

A. Szkada

58. Skarżąca domagała się 520.000 zł z tytułu szkody majątkowej. Dowodziła, że kwota ta odpowiada wartości utraconego przez nią mienia. Dochodziła ponadto 100.000 zł jako odszkodowania za cierpienie i stres spowodowane długością postępowania.

59. Rząd twierdził, że nie wykazano żadnego związku przyczynowego między kwotą żadaną w związku ze szkodą majątkową i rzekomym naruszeniem [Konwencji] podnoszonym przez skarżącą. Oświadczył ponadto, że powyższa kwota jest wygórowana i nie opiera się na żadnych dowodach. Rząd wyraził opinię, że roszczenia skarżącej w zakresie szkody niemajątkowej są nadmierne i zwrócił się do Trybunału, by zasądził na jej rzecz kwotę 2.500 EUR.

60. Trybunał nie dostrzega żadnego związku przyczynowego między stwierdzonym naruszeniem Konwencji a rzekomą szkodą majątkową, odrzuca zatem to roszczenie. Z drugiej strony, Trybunał jest zdania, że można rozsądnie założyć, że skarżąca doznała szkody niemajątkowej ze względu na długość postępowania

o zniesienie współwłasności. Tym samym Trybunał uznaje, że w świetle okoliczności sprawy oraz dokonując oceny na zasadzie słuszności skarżące należy przyznać 5.500 EUR.

B. Koszty i wydatki

61. Skarżąca domagała się również 786,60 zł z tytułu kosztów i wydatków, które poniosła w postępowaniu krajowym oraz 1.334,90 zł z tytułu kosztów poniesionych w postępowaniu przed Trybunałem. Skarżąca nie dostarczyła żadnych dokumentów potwierdzających powyższe koszty i wydatki.

62. Rząd nie ustosunkował się do powyższych roszczeń.

63. Mając na względzie fakt, że skarżąca sprecyzowała swe roszczenia odnośnie wysokości kosztów i wydatków w postępowaniu krajowym, lecz nie przedstawiła odpowiednich rachunków i faktur, Trybunał oddała jej roszczenia. Jednak Trybunał przyznaje, że skarżąca musiała ponieść pewne koszty w związku z postępowaniem przed nim (patrz *Migoń przeciwko Polsce*, nr 24244/94, § 95, z 25 czerwca 2002 r.) i zasądza na jej rzecz na zasadzie słuszności kwotę 300 EUR.

C. Odsetki za zwłokę

64. Trybunał uznaje za właściwe, by odsetki za zwłokę w wypłacie zostały ustalone na podstawie marginalnej stopy kredytowej Europejskiego Banku Centralnego, do których należy doliczyć trzy punkty procentowe (zobacz *Christine Goodwin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu* [GC], nr 28957/95, z 3 lipca 2002 r., § 124, opublikowane w ECHR 2002-VI).

Z TYCH PRZYCZYŃ TRYBUNAŁ JEDNOMYŚLNIE

1. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłości postępowania w sprawie czynszu za dopuszczalną;
2. *Uznaje* skargę dotyczącą przewlekłości postępowania o zniesienie współwłasności za dopuszczalną;
3. *Uznaje*, że nie doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji w postępowaniu dotyczącym czynszu;
4. *Uznaje*, że doszło do naruszenia artykułu 6 § 1 Konwencji w postępowaniu dotyczącym zniesienia współwłasności;
5. *Uznaje*, że
 - (a) pozwane państwo ma wypłacić skarżącej w ciągu trzech miesięcy od dnia, w którym wyrok stanie się prawomocny zgodnie z artykułem 44 § 2 Konwencji, następujące kwoty:
 - (i) 5.500 EUR (pięć tysięcy pięćset euro) z tytułu szkody niemajątkowej oraz
 - (ii) 300 EUR (trzysta euro) z tytułu kosztów i wydatków, które będą przeliczone na polskie złote według kursu z dnia uregulowania należności, plus jakikolwiek podatek, jaki może być pobrany;
 - (b) od upływu wyżej wymienionych trzech miesięcy do dnia uregulowania należności zwykle odsetki będą płatne od powyższej kwoty po kursie równym marginalnej stawce kredytowej Europejskiego Banku Centralnego z okresu zwłoki plus trzy punkty procentowe;
6. *Oddala* pozostałą część żądania skarżącej dotyczącego słusznego zadośćuczynienia.

Sporządzono w języku angielskim i obwieszczono pisemnie 4 listopada 2003 r., zgodnie z artykułem 77 § 2 i 3 Regulaminu Trybunału.

Françoise ELENS-PASSOS
Zastępca Kanclerza Sekcji

Nicolas
Przewodniczący

BRATZA